Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πρώτο τμήμα)

της 16ης Σεπτεμβρίου 2015*

«Προδικαστική παραπομπή — Σήματα — Οδηγία 2008/95/ΕΚ — Άρθρο 3, παράγραφος 3 — Έννοια του διακριτικού χαρακτήρα που αποκτήθηκε με τη χρήση — Τρισδιάστατο σήμα — Kit Kat, σοκολατένια γκοφρέτα σε τέσσερις ράβδους — Άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο α′ — Σημείο το οποίο αποτελείται ταυτόχρονα από το σχήμα που επιβάλλει η ίδια η φύση του προϊόντος και από το σχήμα που είναι απαραίτητο για την επίτευξη ενός τεχνικού αποτελέσματος — Μέθοδος παρασκευής η οποία ενσωματώνεται στο τεχνικό αποτέλεσμα»

Στην υπόθεση C-215/14,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, υποβληθείσα από το High Court of Justice (Chancery Division, Intellectual Property) (Ηνωμένο Βασίλειο) με απόφαση της 27ης Ιανουαρίου 2014, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 28 Απριλίου 2014, στο πλαίσιο της δίκης

Société des Produits Nestlé SA

κατά

Cadbury UK Ltd,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πρώτο τμήμα),

συγκείμενο από τους A. Tizzano, πρόεδρο τμήματος, S. Rodin, E. Levits, M. Berger και F. Biltgen (εισηγητή), δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: M. Wathelet

γραμματέας: L. Hewlett, κύρια υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 30ής Απριλίου 2015,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

— η Société des Produits Nestlé SA, εκπροσωπούμενη από τους T. Scourfield και T. Reid, solicitors, καθώς και από τον S. Malynicz, barrister,

— η Cadbury UK Ltd, εκπροσωπούμενη από τον P. Walsh και την S. Dunstan, solicitors, καθώς και από τον T. Mitcheson, QC,

— η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, εκπροσωπούμενη από τον L. Christie, επικουρούμενο από τον N. Saunders, barrister,

* Γλώσσα διαδικασίας: η αγγλική.

— η Γερμανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον T. Henze και την J. Kemper,

— η Πολωνική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον B. Majczyna και τις B. Czech και J. Fałdyga,

— η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τον F.W. Bulst και την J. Samnadda,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 11ης Ιουνίου 2015,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 3, παράγραφοι 1, στοιχεία β′ και ε′, σημεία i και ii, και 3, της οδηγίας 2008/95/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 22ας Οκτωβρίου 2008, για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών περί σημάτων (ΕΕ L 299, σ. 25, και διορθωτικό ΕΕ 2009, L 11, σ. 86).

2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο διαφοράς μεταξύ της Société des Produits Nestlé SA (στο εξής: Nestlé) και της Cadbury UK Ltd (στο εξής: Cadbury), με αντικείμενο την ανακοπή την οποία άσκησε η τελευταία κατά της αιτήσεως της Nestlé για καταχώριση ως σήματος στο Ηνωμένο Βασίλειο ενός τρισδιάστατου σημείου που αναπαριστά τη μορφή σοκολατένιας γκοφρέτας σε τέσσερις ράβδους.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

3 Η οδηγία 2008/95 κατάργησε και αντικατέστησε την πρώτη οδηγία 89/104/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 21ης Δεκεμβρίου 1988, για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών περί σημάτων (ΕΕ L 40, σ. 1, και διορθωτικό ΕΕ 1989, L 207, σ. 44).

4 Στην αιτιολογική σκέψη 1 της οδηγίας 2008/95 διευκρινίζεται ότι:

«Το περιεχόμενο της οδηγίας [89/104] έχει τροποποιηθεί. Είναι, ως εκ τούτου, σκόπιμη, για λόγους σαφήνειας και ορθολογισμού, η κωδικοποίηση της εν λόγω οδηγίας.»

5 Κατά το άρθρο 2 της οδηγίας 2008/95, «[τ]ο σήμα μπορεί να συνίσταται από οποιαδήποτε σημεία επιδεχόμενα γραφικής παράστασης […], εφόσον τα σημεία αυτά μπορούν από τη φύση τους να διακρίνουν τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες μιας επιχείρησης από τα αντίστοιχα προϊόντα ή υπηρεσίες άλλων επιχειρήσεων».

6 Το άρθρο 3 της οδηγίας 2008/95, το οποίο επιγράφεται «Λόγοι απαραδέκτου ή ακυρότητας» και επαναλαμβάνει, χωρίς ουσιώδεις τροποποιήσεις, το περιεχόμενο του άρθρου 3 της οδηγίας 89/104, ορίζει τα ακόλουθα:

«1. Δεν καταχωρίζονται ή, αν έχουν καταχωρισθεί, είναι δυνατόν να κηρυχθούν άκυρα:

[...]

β) τα σήματα που στερούνται διακριτικού χαρακτήρα·

[...]

ε) τα σήματα που αποτελούνται αποκλειστικά:

i) από το σχήμα που επιβάλλει η ίδια η φύση του προϊόντος ή

ii) από το σχήμα του προϊόντος που είναι απαραίτητο για την επίτευξη ενός τεχνικού αποτελέσματος ή

iii) από το σχήμα που προσδίδει ουσιαστική αξία στο προϊόν·

[...]

3. Ένα σήμα γίνεται δεκτό προς καταχώριση ή δεν κηρύσσεται άκυρο κατ' εφαρμογή της παραγράφου 1, στοιχεία β', γ' ή δ', εφόσον, πριν από την ημερομηνία της αίτησης καταχώρισης και μετά από τη χρήση που του έχει γίνει, απέκτησε διακριτικό χαρακτήρα. Εξάλλου, τα κράτη μέλη μπορούν να προβλέπουν ότι η παρούσα διάταξη εφαρμόζεται επίσης εφόσον ο διακριτικός χαρακτήρας αποκτήθηκε μετά την αίτηση καταχώρισης ή μετά την καταχώριση.

[...]»

Το δίκαιο του Ηνωμένου Βασιλείου

7 Το άρθρο 3, σημείο 1, του νόμου του 1994 περί σημάτων (Trade Marks Act 1994), προβλέπει ότι η αίτηση καταχωρίσεως απορρίπτεται στην περίπτωση όπου το σήμα στερείται διακριτικού χαρακτήρα, εκτός αν, πριν από την ημερομηνία καταθέσεως της αιτήσεως, το σήμα έχει, στην πράξη, αποκτήσει διακριτικό χαρακτήρα με τη χρήση που του έχει γίνει.

8 Βάσει του σημείου 2 του ίδιου άρθρου, σημείο το οποίο αποτελείται αποκλειστικά από σχήμα που επιβάλλεται από την ίδια τη φύση του προϊόντος ή από σχήμα του προϊόντος απαραίτητο για την επίτευξη ενός τεχνικού αποτελέσματος, δεν επιτρέπεται να καταχωριστεί ως σήμα.

Το ιστορικό της διαφοράς της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

9 Η Rowntree & Co Ltd εμπορεύεται το επίμαχο προϊόν στο Ηνωμένο Βασίλειο από το 1935, υπό την ονομασία «Rowntree's Chocolote Crisp». Το 1937 το προϊόν μετονομάστηκε σε «Kit Kat Chocolate Crisp» και στη συνέχεια, για συντομία, σε «Kit Kat». Το 1988 η εταιρία, η οποία έφερε πλέον τη νέα εμπορική επωνυμία Rowntree plc, εξαγοράστηκε από τη Nestlé.

10 Το προϊόν κυκλοφορούσε επί μακρόν στην αγορά συσκευασμένο σε περίβλημα δύο στρώσεων, μιας εσωτερικής ασημένιας και μιας εξωτερικής στην οποία ήταν εκτυπωμένο ερυθρόλευκο το λογότυπο με τις λέξεις «Kit Kat», πλέον όμως πωλείται σε συσκευασία μίας στρώσεως με το ίδιο πάντοτε λογότυπο. Η εμφάνιση του λογότυπου εξελίχθηκε με το πέρασμα του χρόνου, χωρίς πάντως να υποστεί σημαντικές μεταβολές.

11 Το βασικό σχήμα του προϊόντος έχει παραμείνει σχεδόν απαράλλακτο από το 1935 μέχρι σήμερα, μόνον οι διαστάσεις του έχουν τροποποιηθεί ελαφρά. Στην τρέχουσα μορφή του, το προϊόν μετά την αφαίρεση του περιβλήματος έχει την ακόλουθη εμφάνιση:

12 Σημειωτέον ότι σε κάθε ράβδο είναι χαραγμένες οι λέξεις «Kit Kat», καθώς και τμήματα του οβάλ λογότυπου.

13 Στις 8 Ιουλίου 2010 η Nestlé ζήτησε να καταχωριστεί ως σήμα στο Ηνωμένο Βασίλειο το τρισδιάστατο σημείο το οποίο αναπαρίσταται γραφιστικά κατωτέρω (στο εξής: επίδικο σήμα).

14 Το επίδικο σήμα διαφέρει επομένως από την πραγματική μορφή του προϊόντος, καθόσον παραλείπονται οι ανάγλυφες λέξεις «Kit Kat».

15 Η αίτηση υποβλήθηκε σε σχέση με τα ακόλουθα προϊόντα της κλάσεως 30 της Συμφωνίας της Νίκαιας που αφορά τη διεθνή ταξινόμηση προϊόντων και υπηρεσιών με σκοπό την καταχώριση σημάτων, της 15ης Ιουνίου 1957, όπως έχει αναθεωρηθεί και τροποποιηθεί:

«Σοκολάτα, σοκολατούχα προϊόντα ζαχαροπλαστικής, προϊόντα σοκολάτας, προϊόντα ζαχαροπλαστικής, σκευάσματα με βάση τη σοκολάτα, αγαθά αρτοποιίας, γλυκά, μπισκότα, μπισκότα με επικάλυψη σοκολάτας, μπισκότα γκοφρέτες με επικάλυψη σοκολάτας, κέικ, μπισκότα, γκοφρέτες».

16 Η αίτηση έγινε δεκτή από το βρετανικό γραφείο σημάτων και δημοσιεύθηκε προκειμένου να καταστεί δυνατή η άσκηση ανακοπής. Κατά το εθνικό γραφείο σημάτων, μολονότι το επίδικο σήμα στερείται εγγενούς διακριτικού χαρακτήρα, η αιτούσα απέδειξε ότι αυτό έχει αποκτήσει διακριτικό χαρακτήρα με τη χρήση που του έχει γίνει.

17 Στις 28 Ιανουαρίου 2011 η Cadbury άσκησε ανακοπή κατά της αιτήσεως καταχωρίσεως προβάλλοντας, μεταξύ άλλων, ως λόγο ότι η αίτηση έπρεπε να απορριφθεί βάσει των διατάξεων του νόμου του 1994 περί σημάτων με τις οποίες μεταφέρθηκε στην εθνική έννομη τάξη το άρθρο 3, παράγραφοι 1, στοιχεία β′ και ε′, σημεία i και ii, και 3, της οδηγίας 2008/95.

18 Με απόφαση της 20ής Ιουνίου 2013, ο αρμόδιος επί της ανακοπής υπάλληλος του βρετανικού γραφείου σημάτων έκρινε ότι το επίδικο σήμα όχι μόνο στερείται εγγενούς διακριτικού χαρακτήρα, αλλά ούτε έχει αποκτήσει τέτοιο χαρακτήρα με τη χρήση που του έγινε.

19 Κατά την εκτίμησή του, το σχήμα του οποίου ζητήθηκε η καταχώριση χαρακτηρίζεται από τρία στοιχεία:

— τη βασική ορθογώνια πλάκα·

— την παρουσία, τη θέση και το βάθος των αυλακώσεων θραύσεως κατά μήκος της πλάκας, και

— τον αριθμό αυτών των αυλακώσεων, ο οποίος μαζί με το πλάτος της πλάκας, καθορίζει πόσες είναι οι «ράβδοι».

20 Ο αρμόδιος υπάλληλος κατέληξε ότι το πρώτο από τα χαρακτηριστικά αυτά είναι σχήμα που απορρέει από την ίδια τη φύση των προϊόντων και δεν μπορεί, επομένως, να αποτελέσει αντικείμενο καταχωρίσεως, με εξαίρεση πάντως τα «κέικ» και τα «γλυκά», ως προς τα οποία το σχήμα του σήματος αποκλίνει σημαντικά από τα ισχύοντα στον τομέα. Δεδομένου ότι, κατά την άποψή του, τα δύο άλλα χαρακτηριστικά ήταν αναγκαία για την επίτευξη τεχνικού αποτελέσματος, απέρριψε κατά τα λοιπά την αίτηση καταχωρίσεως.

21 Στις 18 Ιουλίου 2013 η Nestlé προσέβαλε την απόφαση αυτή ενώπιον του High Court of Justice (England & Wales), Chancery Division, Intellectual Property (Ηνωμένο Βασίλειο), αμφισβητώντας την εκτίμηση ότι το επίδικο σήμα δεν είχε αποκτήσει διακριτικό χαρακτήρα μέσω της χρήσεώς του πριν από την κρίσιμη ημερομηνία. Εξάλλου, η Nestlé υποστήριξε ότι το επίδικο σήμα δεν αποτελείται αποκλειστικά ούτε από σχήμα που επιβάλλεται από την ίδια τη φύση του προϊόντος ούτε από σχήμα που είναι απαραίτητο για την επίτευξη ενός τεχνικού αποτελέσματος.

22 Την ίδια ημέρα προσέβαλε την απόφαση της 20ής Ιουνίου 2013 και η Cadbury, αμφισβητώντας την εκτίμηση ότι, όσον αφορά τα κέικ και τα γλυκά, το επίδικο σήμα έχει εγγενή διακριτικό χαρακτήρα και δεν συνίσταται αποκλειστικά σε σχήμα που επιβάλλεται από την ίδια τη φύση του προϊόντος, ούτε σε σχήμα που είναι απαραίτητο για την επίτευξη ενός τεχνικού αποτελέσματος.

23 Το High Court of Justice επισημαίνει, κατ' αρχάς, ότι ο αρμόδιος υπάλληλος του γραφείου σημάτων δεν έπρεπε να διακρίνει μεταξύ των κέικ και των γλυκών, αφενός, και όλων των άλλων προϊόντων της κλάσεως 30 της Συμφωνίας της Νίκαιας, αφετέρου, ούτε όσον αφορά την απόδειξη του διακριτικού χαρακτήρα του επίδικου σήματος ούτε όσον αφορά τη δυνατότητα εφαρμογής του άρθρου 3, παράγραφος 1, στοιχείο ε′, σημεία i και ii, της οδηγίας 2008/95.

24 Στη συνέχεια, ως προς το ζήτημα αν το επίδικο σήμα έχει αποκτήσει διακριτικό χαρακτήρα μέσω της χρήσεώς του πριν από την κρίσιμη ημερομηνία, το αιτούν δικαστήριο, αφού υπενθυμίζει τη σχετική νομολογία, διερωτάται αν αρκεί, για να αποδειχθεί ότι ένα σήμα έχει αποκτήσει διακριτικό χαρακτήρα, ότι, κατά την κρίσιμη ημερομηνία, σημαντικό τμήμα του ενδιαφερόμενου κοινού αναγνωρίζει το σήμα και το συσχετίζει με τα προϊόντα του αιτούντος καταχώριση. Πιο συγκεκριμένα, εκτιμά ότι απόκειται μάλλον στον αιτούντα να αποδείξει ότι σημαντικό τμήμα του ενδιαφερόμενου κοινού θεωρεί ότι το σήμα, σε αντίθεση προς οποιοδήποτε άλλο σήμα που μπορεί επίσης να υπάρχει, δηλώνει την προέλευση των οικείων αγαθών.

25 Τέλος, ως προς το ζήτημα τι συνιστά σχήμα που επιβάλλεται από την ίδια τη φύση του προϊόντος ή σχήμα απαραίτητο για την επίτευξη ενός τεχνικού αποτελέσματος, το αιτούν δικαστήριο τονίζει ότι υπάρχει ελάχιστη νομολογία σε σχέση με το άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο ε′, σημεία i και ii, της οδηγίας 2008/95.

26 Κατόπιν τούτου, το High Court of Justice England & Wales), Chancery Division, Intellectual Property, αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία ενώπιόν του και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Προκειμένου να διαπιστωθεί ότι εμπορικό σήμα έχει αποκτήσει διακριτικό χαρακτήρα μετά τη χρήση που του έχει γίνει, κατά την έννοια του άρθρου 3, παράγραφος 3, της οδηγίας 2008/95, αρκεί ο αιτών την καταχώριση να αποδείξει ότι κατά την κρίσιμη ημερομηνία ένα σημαντικό τμήμα του ενδιαφερόμενου κοινού αναγνωρίζει το σήμα και το συσχετίζει με τα προϊόντα του αιτούντος υπό την έννοια ότι, εάν επρόκειτο να εξετάσει ποιος εμπορεύεται προϊόντα που φέρουν αυτό το σήμα, θα αναγνώριζε τον αιτούντα; Ή πρέπει ο αιτών να αποδείξει ότι σημαντικό τμήμα του ενδιαφερόμενου κοινού στηρίζεται στο σήμα (συγκρινόμενο με οποιοδήποτε άλλο ενδεχομένως υφιστάμενο εμπορικό σήμα) ως ένδειξη της προελεύσεως των προϊόντων;

2) Όταν το σχήμα αποτελείται από τρία ουσιώδη στοιχεία, από τα οποία το ένα προκύπτει από την ίδια τη φύση του προϊόντος και τα υπόλοιπα είναι αναγκαία για την επίτευξη τεχνικού αποτελέσματος, αντιτίθεται το άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο ε′, σημεία i ή/και ii, της οδηγίας 2008/95 στην καταχώριση αυτού του σχήματος ως εμπορικού σήματος;

3) Αντιτίθεται το άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο ε′, σημείο ii, της οδηγίας 2008/95 στην καταχώριση σχημάτων τα οποία είναι αναγκαία για την επίτευξη τεχνικού αποτελέσματος σε σχέση με τον τρόπο παρασκευής του προϊόντος, κατ' αντιδιαστολή προς τον τρόπο λειτουργίας τους;»

Επί του αιτήματος επαναλήψεως της προφορικής διαδικασίας

27 Κατόπιν της ολοκληρώσεως της προφορικής διαδικασίας στις 11 Ιουνίου 2015, ημερομηνία κατά την οποία ο γενικός εισαγγελέας ανέπτυξε τις προτάσεις του, η Nestlé ζήτησε, με έγγραφο της 26ης Ιουνίου 2015, που κατατέθηκε στη Γραμματεία του Δικαστηρίου στις 30 Ιουνίου 2015, να επαναληφθεί η προφορική διαδικασία.

28 Προς στήριξη του αιτήματός της, η Nestlé υποστηρίζει ειδικότερα ότι, στο μέτρο που ο γενικός εισαγγελέας δεν έδωσε, με τις προτάσεις του, ικανοποιητική απάντηση στο πρώτο ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο δεν θα μπορεί να λάβει θέση επ' αυτού.

29 Επιπλέον, η Nestlé διατείνεται ότι οι προτάσεις του γενικού εισαγγελέα στηρίζονται σε μια εσφαλμένη ερμηνεία των γραπτών της παρατηρήσεων.

30 Υπενθυμίζεται ότι το Δικαστήριο, κατά το άρθρο 83 του Κανονισμού Διαδικασίας του, μπορεί οποτεδήποτε, αφού ακούσει τον γενικό εισαγγελέα, να διατάξει την επανάληψη της προφορικής διαδικασίας, ιδίως αν κρίνει ότι δεν έχει διαφωτισθεί επαρκώς ή στην περίπτωση όπου ένας διάδικος, μετά τη λήξη της διαδικασίας αυτής, επικαλείται νέο πραγματικό περιστατικό ικανό να επηρεάσει καθοριστικά την απόφαση του Δικαστηρίου, ή ακόμη όταν, προς επίλυση της διαφοράς, το Δικαστήριο χρειάζεται να στηριχθεί σε επιχείρημα επί του οποίου δεν διεξήχθη συζήτηση μεταξύ των διαδίκων ή των ενδιαφερομένων κατά το άρθρο 23 του Οργανισμού του Δικαστηρίου (βλ. απόφαση Επιτροπή κατά Parker Hannifin Manufacturing και Parker-Hannifin, C-434/13 P, EU:C:2014:2456, σκέψη 27 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

31 Εν προκειμένω, το Δικαστήριο, αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα, κρίνει ότι έχει διαφωτιστεί επαρκώς για να αποφανθεί, ότι δεν υφίσταται νέο πραγματικό περιστατικό ικανό να ασκήσει αποφασιστική επιρροή, και ότι δεν τίθεται ζήτημα να πρέπει να επιλυθεί η υπό κρίση διαφορά βάσει επιχειρημάτων επί των οποίων δεν διεξήχθη συζήτηση μεταξύ των διαδίκων.

32 Υπογραμμίζεται εξάλλου ότι, όπως ορίζεται στο άρθρο 252, δεύτερο εδάφιο, ΣΛΕΕ, ο ρόλος του γενικού εισαγγελέα είναι να διατυπώνει δημοσίως με πλήρη αμεροληψία και ανεξαρτησία αιτιολογημένες προτάσεις επί των υποθέσεων στις οποίες, σύμφωνα με τον Οργανισμό του Δικαστηρίου, απαιτείται παρέμβασή του. Εντούτοις, το Δικαστήριο δεν δεσμεύεται ούτε από την πρόταση του γενικού εισαγγελέα ούτε από τη συλλογιστική στην οποία αυτή θεμελιώνεται (βλ. απόφαση Επιτροπή κατά Parker Hannifin Manufacturing και Parker-Hannifin, C-434/13 P, EU:C:2014:2456, σκέψη 29 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

33 Συνεπώς, το αίτημα επαναλήψεως της προφορικής διαδικασίας πρέπει να απορριφθεί.

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

Εισαγωγικές παρατηρήσεις

34 Επισημαίνεται, πρώτον, ότι η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία των διατάξεων της οδηγίας 2008/95.

35 Όπως προκύπτει από την απόφαση Oberbank κ.λπ. (C-217/13 και C-218/13, EU:C:2014:2012, σκέψη 31), η οδηγία 2008/95 απλώς και μόνον κωδικοποίησε την οδηγία 89/104, οπότε οι κρίσιμες για τη διαφορά της κύριας δίκης διατάξεις δεν έχουν τροποποιηθεί ουσιαστικά ούτε ως προς το γράμμα, ούτε ως προς την οικονομία ούτε ως προς τον σκοπό τους, σε σχέση με τις αντίστοιχες της οδηγίας 89/104. Εξ αυτού συνάγεται ότι οι παραπομπές στη νομολογία που αφορά την οδηγία 89/104 μπορούν να ληφθούν υπόψη στο πλαίσιο της υπό κρίση υποθέσεως.

36 Δεύτερον, το άρθρο 2 της οδηγίας 2008/95 ορίζει ότι σημείο που αποτελείται από το σχήμα ενός προϊόντος μπορεί, κατ' αρχήν, να συνιστά σήμα υπό την προϋπόθεση ότι είναι, αφενός, δυνατό να αναπαρασταθεί γραφιστικά και, αφετέρου, ικανό να διακρίνει τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες συγκεκριμένης επιχειρήσεως από τα αντίστοιχα άλλων επιχειρήσεων.

37 Ωστόσο, το άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο ε', της οδηγίας 2008/95 εξατομικεύει ρητώς ορισμένα σημεία αποτελούμενα από το σχήμα του προϊόντος απαριθμώντας τους συγκεκριμένους λόγους απαραδέκτου της καταχωρίσεως, οι οποίοι συντρέχουν μόνο στις περιπτώσεις σημείου συνιστάμενου αποκλειστικά στο σχήμα που επιβάλλεται από την ίδια τη φύση του προϊόντος, ή στο σχήμα που είναι αναγκαίο για την επίτευξη ενός τεχνικού αποτελέσματος, ή στο σχήμα που προσδίδει ουσιαστική αξία στο προϊόν.

38 Επομένως, δεδομένου ότι το άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο ε', της οδηγίας 2008/95 είναι ένα προκαταρκτικό εμπόδιο ικανό να παρακωλύσει την καταχώριση σημείου αποτελούμενου αποκλειστικά από το σχήμα του προϊόντος, αν πληρούται ένα από τα τρία κριτήρια στα οποία αναφέρεται η εν λόγω διάταξη, το σχετικό σημείο δεν επιτρέπεται να καταχωριστεί ως σήμα (βλ., υπ' αυτή την έννοια, αποφάσεις Philips, C-299/99, EU:C:2002:377, σκέψη 76, καθώς και Linde κ.λπ., C-53/01 έως C-55/01, EU:C:2003:206, σκέψη 44).

39 Επιπλέον, σημείο του οποίου η αίτηση καταχωρίσεως απορρίπτεται βάσει του άρθρου 3, παράγραφος 1, στοιχείο ε′, της οδηγίας 2008/95 ουδέποτε μπορεί να αποκτήσει διά της χρήσεώς του διακριτικό χαρακτήρα κατά την έννοια του άρθρου 3, παράγραφος 3, της ίδιας οδηγίας (βλ., στο πνεύμα αυτό, αποφάσεις Philips, C-299/99, EU:C:2002:377, σκέψη 75, καθώς και Linde κ.λπ., C-53/01 έως C-55/01, EU:C:2003:206, σκέψη 44).

40 Κατά συνέπεια, στο πλαίσιο αιτήσεως καταχωρίσεως σημείου αποτελούμενου αποκλειστικά από το σχήμα προϊόντος, πρέπει κατ' αρχάς να διαπιστωθεί αν υφίσταται, λόγω του άρθρου 3, παράγραφος 1, στοιχείο ε′, της οδηγίας 2008/95, οποιοδήποτε εμπόδιο ικανό να παρακωλύσει την καταχώριση, για να ελεγχθεί, εν συνεχεία, αν τυχόν το επίμαχο σημείο απέκτησε διακριτικό χαρακτήρα κατά την έννοια του άρθρου 3, παράγραφος 3, της ίδιας οδηγίας.

41 Έτσι, και προκειμένου να γίνει σεβαστή η λογική και η όλη οικονομία του άρθρου 3 της οδηγίας 2008/95, όπως επέλεξε να το συντάξει ο νομοθέτης της Ένωσης, πρέπει να αντιστραφεί η σειρά των προδικαστικών ερωτημάτων και να αναλυθούν πρώτα το δεύτερο και το τρίτο ερώτημα, σχετικά με την ερμηνεία του άρθρου 3, παράγραφος 1, στοιχείο ε′, της οδηγίας 2008/95, προτού εξεταστεί το πρώτο ερώτημα, το οποίο αφορά το άρθρο 3, παράγραφος 3, της ίδιας οδηγίας.

Επί του δεύτερου ερωτήματος

42 Με το δεύτερο ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ζητεί κατ' ουσίαν να διευκρινιστεί αν το άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο ε′, της οδηγίας 2008/95 πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι δεν επιτρέπει την καταχώριση, ως σήματος, σημείου αποτελούμενου από το σχήμα του προϊόντος, όταν το σχήμα αυτό περιλαμβάνει τρία βασικά χαρακτηριστικά εκ των οποίων το ένα απορρέει από την ίδια τη φύση του προϊόντος και τα δύο άλλα είναι αναγκαία για την επίτευξη συγκεκριμένου τεχνικού αποτελέσματος.

43 Υπενθυμίζεται ευθύς εξαρχής ότι οι διάφοροι λόγοι απαραδέκτου της καταχωρίσεως όπως απαριθμούνται στο άρθρο 3 της οδηγίας 2008/95 πρέπει να ερμηνεύονται υπό το πρίσμα του γενικού συμφέροντος από το οποίο υπαγορεύεται καθένας από αυτούς (βλ., σχετικά, αποφάσεις Windsurfing Chiemsee, C-108/97 και C-109/97, EU:C:1999:230, σκέψεις 25 έως 27, καθώς και Philips, C-299/99, EU:C:2002:377, σκέψη 77).

44 Η ratio των προβλεπόμενων στο άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο ε′, της οδηγίας 2008/95 λόγων απαραδέκτου της καταχωρίσεως συνίσταται στην αποτροπή του ενδεχομένου να καταλήξει η προστασία που παρέχεται με το δικαίωμα επί του σήματος στη δημιουργία, υπέρ του δικαιούχου του, ενός μονοπωλίου επί τεχνικών λύσεων ή πρακτικής φύσεων χαρακτηριστικών τα οποία οι χρήστες ενδέχεται να αναζητήσουν στα προϊόντα ανταγωνιστών (βλ., υπ' αυτή την έννοια, αποφάσεις Philips, C-299/99, EU:C:2002:377, σκέψη 78, και Hauck, C-205/13, EU:C:2014:2233, σκέψη 18).

45 Πιο συγκεκριμένα, το ζητούμενο είναι να προληφθεί το ενδεχόμενο να χρησιμοποιηθεί το αποκλειστικό και διαρκές δικαίωμα επί του σήματος ως μέσο για την επ' άπειρον παράταση της ισχύος άλλων δικαιωμάτων, για τα οποία ο νομοθέτης της Ένωσης θέλησε να προβλέψει αποσβεστικές προθεσμίες [βλ., στο πνεύμα αυτό, απόφαση Hauck, C-205/13, EU:C:2014:2233, σκέψη 19, και, όσον αφορά το άρθρο 7, παράγραφος 1, στοιχείο ε′, του κανονισμού (ΕΚ) 40/94 του Συμβουλίου, της 20ής Δεκεμβρίου 1993, για το κοινοτικό σήμα (ΕΕ L 11, σ. 1), διάταξη που είναι κατ' ουσίαν ίδια με το άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο ε′, της οδηγίας 2008/95, απόφαση Lego Juris κατά ΓΕΕΑ, C-48/09 P, EU:C:2010:516, σκέψη 45].

46 Ως προς το ζήτημα αν οι διάφοροι λόγοι απαραδέκτου της καταχωρίσεως μπορούν να συντρέχουν ταυτόχρονα, το Δικαστήριο έχει διευκρινίσει ότι από το γράμμα του άρθρου 3, παράγραφος 1, στοιχείο ε′, της οδηγίας 2008/95 προκύπτει σαφώς ότι οι τρεις λόγοι απαραδέκτου της καταχωρίσεως είναι αυτοτελείς και ότι καθεμία από τις αντίστοιχες διατάξεις εφαρμόζεται ανεξάρτητα από τις άλλες (βλ., σχετικά, απόφαση Hauck, C-205/13, EU:C:2014:2233, σκέψη 39).

47 Το Δικαστήριο συνήγαγε εξ αυτού ότι αρκεί να πληρούται ένα και μόνον από τα αναφερόμενα στο ως άνω άρθρο κριτήρια για να μην επιτρέπεται να καταχωριστεί ως σήμα το σημείο που αποτελείται αποκλειστικά από το σχήμα του προϊόντος, ασχέτως αν η καταχώριση του οικείου σημείου μπορεί να απορριφθεί βάσει περισσοτέρων λόγων απαραδέκτου, εφόσον ένας τουλάχιστον από τους λόγους αυτούς συντρέχει πλήρως στην περίπτωση του συγκεκριμένου σημείου (βλ., στο πνεύμα αυτό, απόφαση Hauck, C-205/13, EU:C:2014:2233, σκέψεις 40 και 41).

48 Κατά συνέπεια, το άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο ε′, της οδηγίας 2008/95 δεν αποκλείει το ενδεχόμενο να εμπίπτουν τα βασικά χαρακτηριστικά του επίμαχου σημείου σε έναν ή περισσότερους από τους απαριθμούμενους λόγους απαραδέκτου. Εντούτοις, σε μια τέτοια περίπτωση, για να απορριφθεί η αίτηση καταχωρίσεως πρέπει τουλάχιστον ένας από τους λόγους αυτούς να ισχύει πλήρως ως προς το επίμαχο σημείο.

49 Πράγματι, θα προσέκρουε στον σκοπό γενικού συμφέροντος που εξυπηρετούν οι τρεις λόγοι απαραδέκτου της καταχωρίσεως οι οποίοι προβλέπονται στο άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο ε′, της οδηγίας 2008/95 η απόρριψη της αιτήσεως καταχωρίσεως στις περιπτώσεις όπου ουδείς από αυτούς τους τρεις λόγους συντρέχει πλήρως (απόφαση Hauck, C-205/13, EU:C:2014:2233, σκέψη 42).

50 Τυχόν ερμηνεία του άρθρου 3, παράγραφος 1, στοιχείο ε′, της οδηγίας 2008/95 υπό την έννοια ότι δεν επιτρέπεται να απορριφθεί η αίτηση καταχωρίσεως στις περιπτώσεις όπου από τη σχετική εξέταση προκύπτει ότι συντρέχουν περισσότεροι του ενός λόγοι απαραδέκτου ή, αντιθέτως, υπό την έννοια ότι είναι δυνατή η απόρριψή της στις περιπτώσεις όπου καθένας από τους τρεις απαριθμούμενους λόγους απαραδέκτου συντρέχει μόνον εν μέρει, θα αντέβαινε προδήλως στον σκοπό γενικού συμφέροντος από τον οποίο υπαγορεύονται οι τρεις λόγοι του άρθρου 3, παράγραφος 1, στοιχείο ε′, της οδηγίας 2008/95, όπως αυτός προεκτέθηκε στις σκέψεις 43 έως 45 της παρούσας αποφάσεως.

51 Κατόπιν τούτου, στο δεύτερο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο ε′, της οδηγίας 2008/95 έχει την έννοια ότι δεν επιτρέπει την καταχώριση, ως σήματος, σημείου αποτελούμενου από το σχήμα του προϊόντος, όταν το σχήμα αυτό περιλαμβάνει τρία βασικά χαρακτηριστικά εκ των οποίων το ένα απορρέει από την ίδια τη φύση του προϊόντος και τα δύο άλλα είναι αναγκαία για την επίτευξη συγκεκριμένου τεχνικού αποτελέσματος, υπό την προϋπόθεση όμως ότι τουλάχιστον ένας από τους απαριθμούμενους στην ως άνω διάταξη λόγους απαραδέκτου της καταχωρίσεως συντρέχει πλήρως στην περίπτωση του συγκεκριμένου σχήματος.

Επί του τρίτου ερωτήματος

52 Με το τρίτο του ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί κατ' ουσία να διευκρινιστεί αν το άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο ε′, σημείο ii, της οδηγίας 2008/95, βάσει του οποίου δεν καταχωρίζονται σημεία αποτελούμενα αποκλειστικά από το απαραίτητο για την επίτευξη τεχνικού αποτελέσματος σχήμα του προϊόντος, πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι αναφέρεται μόνο στον τρόπο λειτουργίας του προϊόντος, ή και στον τρόπο παρασκευής του.

53 Επισημαίνεται συναφώς ότι, από πλευράς του γράμματος της διατάξεως αυτής, γίνεται συγκεκριμένα λόγος για το απαραίτητο προς επίτευξη ενός «τεχνικού αποτελέσματος» σχήμα του προϊόντος, χωρίς οποιαδήποτε μνεία στη μέθοδο παρασκευής του.

54 Επομένως, βάσει γραμματικής ερμηνείας της διατάξεως, ο σχετικός λόγος απαραδέκτου αφορά αποκλειστικά τον τρόπο λειτουργίας του προϊόντος, δεδομένου ότι το τεχνικό αποτέλεσμα αποτελεί την κατάληξη μιας συγκεκριμένης παρασκευής του επίμαχου σχήματος.

55 Η ερμηνεία αυτή επιβεβαιώνεται και από τον σκοπό του άρθρου 3, παράγραφος 1, στοιχείο ε′, σημείο ii, της οδηγίας 2008/95, ο οποίος συνίσταται, όπως προκύπτει από την προαναφερθείσα στη σκέψη 37 της παρούσας αποφάσεως νομολογία, στην αποτροπή του ενδεχομένου παροχής ενός μονοπωλίου επί τεχνικών λύσεων που θα μπορούσαν να αναζητηθούν από τον χρήστη στα προϊόντα ανταγωνιστών. Πράγματι, από την οπτική του καταναλωτή, προέχει η πρακτική χρησιμότητα του προϊόντος, ενώ ο τρόπος παρασκευής του είναι σχεδόν άνευ σημασίας.

56 Επιπλέον, κατά πάγια νομολογία, ο τρόπος παρασκευής δεν είναι καθοριστικός ούτε στο πλαίσιο της εκτιμήσεως των βασικών λειτουργικών χαρακτηριστικών του σχήματος ενός προϊόντος. Ειδικότερα, η αίτηση καταχωρίσεως σημείου αποτελούμενου από σχήμα που συνδέεται αποκλειστικά με τεχνικό αποτέλεσμα πρέπει να απορρίπτεται ακόμη και αν το τεχνικό αυτό αποτέλεσμα μπορεί να επιτευχθεί και μέσω άλλων σχημάτων, και, ως εκ τούτου, μέσω άλλων μεθόδων παρασκευής (βλ., στο πνεύμα αυτό, απόφαση Philips, C-299/99, EU:C:2002:377, σκέψη 83).

57 Κατόπιν τούτου, στο τρίτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο ε′, σημείο ii), της οδηγίας 2008/95, βάσει του οποίου δεν καταχωρίζονται σημεία αποτελούμενα αποκλειστικά από το απαραίτητο για την επίτευξη τεχνικού αποτελέσματος σχήμα του προϊόντος, έχει την έννοια ότι αναφέρεται μόνο στον τρόπο λειτουργίας του προϊόντος, και όχι στον τρόπο παρασκευής του.

Επί του πρώτου ερωτήματος

58 Με το πρώτο του ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί κατ' ουσίαν να διευκρινιστεί αν ο αιτών την καταχώριση σήματος το οποίο έχει αποκτήσει διακριτικό χαρακτήρα μετά τη χρήση που του έχει γίνει, κατά την έννοια του άρθρου 3, παράγραφος 3, της οδηγίας 2008/95, οφείλει να αποδείξει ότι το ενδιαφερόμενο κοινό αντιλαμβάνεται, στηριζόμενο αποκλειστικά και μόνο σε αυτό το σήμα, κατ' αντιδιαστολή προς οποιοδήποτε άλλο επίσης υφιστάμενο σήμα, ότι το προϊόν ή η υπηρεσία προέρχονται από συγκεκριμένη επιχείρηση ή αν αρκεί απλώς να αποδείξει ότι σημαντικό τμήμα του ενδιαφερόμενου κοινού αναγνωρίζει το σήμα και το συσχετίζει με τα δικά του προϊόντα.

59 Συναφώς, υπενθυμίζεται κατ' αρχάς ότι η βασική λειτουργία του σήματος είναι να εγγυάται στον καταναλωτή ή στον τελικό χρήστη την ταυτότητα της προελεύσεως του προϊόντος ή της υπηρεσίας που φέρουν το οικείο σήμα, παρέχοντάς του τη δυνατότητα να διακρίνει, χωρίς κίνδυνο συγχύσεως, το εν λόγω προϊόν ή την εν λόγω υπηρεσία από εκείνα τα οποία έχουν άλλη προέλευση (απόφαση Philips, C-299/99, EU:C:2002:377, σκέψη 30).

60 Έτσι, μέσω του διακριτικού του χαρακτήρα, το σήμα πρέπει να μπορεί να ταυτοποιήσει το προϊόν ή την υπηρεσία, στα οποία αναφέρεται, ως προερχόμενα από συγκεκριμένη επιχείρηση και, επομένως, να τα διακρίνει από τα αντίστοιχα άλλων επιχειρήσεων (βλ., σχετικά, αποφάσεις Windsurfing Chiemsee, C-108/97 και C-109/97, EU:C:1999:230, σκέψη 46· Philips, C-299/99, EU:C:2002:377, σκέψη 35, καθώς και Oberbank κ.λπ., C-217/13 και C-218/13, EU:C:2014:2012, σκέψη 38).

61 Ο διακριτικός αυτός χαρακτήρας πρέπει να εκτιμάται σε σχέση, αφενός, με τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες που αφορά το σήμα και, αφετέρου, με τον τρόπο που το αντιλαμβάνεται, κατά τεκμήριο, το ενδιαφερόμενο κοινό, ήτοι ο μέσος καταναλωτής της οικείας κατηγορίας προϊόντων ή υπηρεσιών, ο οποίος έχει τη συνήθη πληροφόρηση και είναι ευλόγως προσεκτικός και ενημερωμένος (βλ., υπ' αυτή την έννοια, αποφάσεις Koninklijke KPN Nederland, C-363/99, EU:C:2004:86, σκέψη 34 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία· Nestlé, C-353/03, EU:C:2005:432, σκέψη 25, καθώς και Oberbank κ.λπ., C-217/13 και C-218/13, EU:C:2014:2012, σκέψη 39).

62 Ο διακριτικός χαρακτήρας, του οποίου η ύπαρξη συνιστά, επομένως, μία από τις γενικές προϋποθέσεις που απαιτούνται για να μπορεί συγκεκριμένο σημείο να καταχωριστεί ως σήμα, ενδέχεται να είναι εγγενής, όπως προβλέπεται στο άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο β', της οδηγίας 2008/95, ή να έχει αποκτηθεί με τη χρήση, κατά την έννοια του άρθρου 3, παράγραφος 3, της ίδιας οδηγίας.

63 Όσον αφορά ειδικότερα την απόκτηση διακριτικού χαρακτήρα σύμφωνα με τα όσα ορίζει το άρθρο 3, παράγραφος 3, της οδηγίας 2008/95, η φράση «χρήση που του έχει γίνει» πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι αναφέρεται μόνο σε εκείνη τη χρήση του σήματος μέσω της οποίας το ενδιαφερόμενο κοινό ταυτοποιεί το προϊόν ή την υπηρεσία ως προερχόμενα από συγκεκριμένη επιχείρηση (απόφαση Nestlé, C-353/03, EU:C:2005:432, σκέψη 29).

64 Το Δικαστήριο έχει, βεβαίως, δεχθεί ότι αυτή η ταυτοποίηση, και επομένως η απόκτηση διακριτικού χαρακτήρα, μπορεί να επιτυγχάνεται τόσο διά της χρήσεως ενός επιμέρους στοιχείου κάποιου καταχωρισμένου σήματος, ως τμήματος του σήματος αυτού, όσο και διά της χρήσεως ενός χωριστού σήματος σε συνδυασμό με καταχωρισμένο σήμα. Εντούτοις, το Δικαστήριο διευκρίνισε επίσης ότι, σε αμφότερες περιπτώσεις, το σημαντικό είναι, συνεπεία της χρήσεως αυτής, το ενδιαφερόμενο κοινό να αντιλαμβάνεται στην πράξη, με μόνο σημείο αναφοράς το σήμα του οποίου ζητείται η καταχώριση, ότι το προϊόν ή η υπηρεσία προέρχονται από συγκεκριμένη επιχείρηση (απόφαση Nestlé, C-353/03, EU:C:2005:432, σκέψη 30, καθώς και, στο πλαίσιο του κανονισμού 40/94, του οποίου το άρθρο 7, παράγραφος 3, ταυτίζεται κατ' ουσία με το άρθρο 3, παράγραφος 3, της οδηγίας 2008/95, απόφαση Colloseum Holding, C-12/12, EU:C:2013:253, σκέψη 27).

65 Ως εκ τούτου, ανεξαρτήτως αν η χρήση αφορά ένα σημείο ως τμήμα καταχωρισμένου σήματος ή σε συνδυασμό με καταχωρισμένο σήμα, βασική προϋπόθεση είναι το σημείο το οποίο ζητείται να καταχωριστεί ως σήμα να μπορεί, συνέπεια της χρήσεως αυτής, να λειτουργήσει, στην αντίληψη του ενδιαφερόμενου κοινού, ως ένδειξη της προελεύσεως των προϊόντων που αφορά από συγκεκριμένη επιχείρηση (βλ., στο πνεύμα αυτό, απόφαση Colloseum Holding, C-12/12, EU:C:2013:253, σκέψη 28).

66 Εξ αυτού συνάγεται, όπως επισήμανε και ο γενικός εισαγγελέας στα σημεία 48 έως 52 των προτάσεών του, ότι ασχέτως αν το σημείο του οποίου ζητείται η καταχώριση ως σήματος έχει ενδεχομένως χρησιμοποιηθεί είτε ως τμήμα καταχωρισμένου σήματος είτε σε συνδυασμό με καταχωρισμένο σήμα, γεγονός παραμένει ότι, για να μπορεί το ίδιο το σημείο να καταχωριστεί ως σήμα, ο αιτών την καταχώριση οφείλει να αποδείξει ότι αυτό από μόνο του, κατ' αντιδιαστολή προς οποιοδήποτε άλλο επίσης υφιστάμενο σήμα, αποτελεί ένδειξη της προελεύσεως των προϊόντων από συγκεκριμένη επιχείρηση.

67 Κατόπιν τούτου, στο πρώτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι, για να επιτύχει την καταχώριση σήματος το οποίο έχει αποκτήσει διακριτικό χαρακτήρα μετά τη χρήση που του έχει γίνει, κατά την έννοια του άρθρου 3, παράγραφος 3, της οδηγίας 2008/95, ανεξαρτήτως του αν έγινε ως τμήμα άλλου καταχωρισμένου σήματος ή σε συνδυασμό με αυτό, ο αιτών την καταχώριση οφείλει να αποδείξει ότι το ενδιαφερόμενο κοινό αντιλαμβάνεται, στηριζόμενο μόνο στο σήμα του οποίου ζητείται η καταχώριση, κατ' αντιδιαστολή προς οποιοδήποτε άλλο επίσης υφιστάμενο σήμα, ότι το οικείο προϊόν ή η οικεία υπηρεσία προέρχονται από συγκεκριμένη επιχείρηση.

Επί των δικαστικών εξόδων

68 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (πρώτο τμήμα) αποφαίνεται:

1) **Το άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο ε′, της οδηγίας 2008/95/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 22ας Οκτωβρίου 2008, για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών περί σημάτων, έχει την έννοια ότι δεν επιτρέπει την καταχώριση, ως σήματος, σημείου αποτελούμενου από το σχήμα του προϊόντος, όταν το σχήμα αυτό περιλαμβάνει τρία βασικά χαρακτηριστικά εκ των οποίων το ένα απορρέει από την ίδια τη φύση του προϊόντος και τα δύο άλλα είναι αναγκαία για την επίτευξη συγκεκριμένου τεχνικού αποτελέσματος, υπό την προϋπόθεση όμως ότι τουλάχιστον ένας από τους απαριθμούμενους στην ως άνω διάταξη λόγους απαραδέκτου της καταχωρίσεως συντρέχει πλήρως στην περίπτωση του συγκεκριμένου σχήματος.**

2) **Το άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο ε′, σημείο ii), της οδηγίας 2008/95, βάσει του οποίου δεν καταχωρίζονται σημεία αποτελούμενα αποκλειστικά από το απαραίτητο για την επίτευξη τεχνικού αποτελέσματος σχήμα του προϊόντος, έχει την έννοια ότι αναφέρεται μόνο στον τρόπο λειτουργίας του προϊόντος, και όχι στον τρόπο παρασκευής του.**

3) **Για να επιτύχει την καταχώριση σήματος το οποίο έχει αποκτήσει διακριτικό χαρακτήρα μετά τη χρήση που του έχει γίνει, κατά την έννοια του άρθρου 3, παράγραφος 3, της οδηγίας 2008/95, ανεξαρτήτως του αν έγινε ως τμήμα άλλου καταχωρισμένου σήματος ή σε συνδυασμό με αυτό, ο αιτών την καταχώριση οφείλει να αποδείξει ότι το ενδιαφερόμενο κοινό αντιλαμβάνεται, στηριζόμενο μόνο στο σήμα του οποίου ζητείται η καταχώριση, κατ' αντιδιαστολή προς οποιοδήποτε άλλο επίσης υφιστάμενο σήμα, ότι το οικείο προϊόν ή η οικεία υπηρεσία προέρχονται από συγκεκριμένη επιχείρηση.**

(υπογραφές)